

Marcin BORECKI - Górnik i Twórca Szkoły Naukowej

Niniejszy Zeszyt Naukowy Politechniki Śląskiej poświęcony jest naukowej i dydaktycznej działalności jednego z wybitnych ludzi polskiego górnictwa - Marcina B o r e c k i e g o uznanego w kraju i świecie - autorytetu, szczególnie w dziedzinie mechaniki górotworu i budownictwa podziemnego kopalń.

Jako uczonego z prawdziwego zdarzenia, całe swoje pracowite życie, swój wielki talent koncentrował na rozwiązywaniu najpilniejszych problemów górniczych. Jako człowiek zdobył sobie szacunek za przysłowiową u niego uczciwość, sumiennosc, życzliwy stosunek do ludzi.

Profesor B o r e c k i - doskonały górnik i uczonego, jak wielu innych jemu podobnych - stali się moimi przyjaciółmi i z tego jestem do dzisiaj dumny.

Marcina B o r e c k i e g o poznałem w 1946 roku, jako dyrektora kopalni "ROZBARK", w tym trudnym okresie początków naszego powojennego górnictwa. Pamiętam, że wówczas chodziło o doprowadzenie do działania remontowanego zakładu przerobczego tej kopalni. Nie mógł sobie bowiem wyobrazić, jako odpowiedzialny kierownik i obywatel, żeby dostarczać odbiorcom zanieczyszczony, zły produkt. Takim był, zarówno w tym pierwszym spotkaniu jak i w następnych kolejnych - zaangażowany bez reszty dla rozwiązania każdej podjętej sprawy zgodnie z inżynierską powinnością.

Szczególnością jego działalności była wszechstronność. Widzimy go, w tym gorącym okresie, w odbudowie górnictwa węglowego po wojnie, następnie w organizacji górnictwa naftowego a od 1951 roku w Głównym Instytucie Górnictwa, którego rozwojowi poświęcił najcenniejsze lata swojej twórczej pracy. W okresie kiedy kierował Instytutem, GIG należał do najbardziej uznawanych górniczych placówek badawczych w świecie.

Instytut ten, jako pierwsza badawcza placówka górnicza w powojennej Polsce, stał się z czasem kolebką dla innych samodzielnych, podobnych jednostek górnictwa rud metali nieżelaznych, górnictwa węgla brunatnego, surowców chemicznych i innych, które powstają na bazie specjalistycznych zakładów badawczych GIG.

W tworzeniu i kształtowaniu tych placówek Profesor Borecki brał szczególnie aktywny udział.

Pozwólcie, że wymienię kilka znaczących dla rozwoju górnictwa krajowego przedsięwzięć, które organizowaliśmy wspólnie z Profesorem B o r e c k i m, a świadczące o jego wszechstronnych zainteresowaniach. Takim przedsięwzięciem w skali krajowej była zorganizowana w 1957 roku konferencja

pod tytułem "GEOLOGIA W SŁUŻBIE GÓRNICICTWA WĘGLOWEGO", której przewodniczyłem. Dorobek tej konferencji przekroczył ramy zawarte w tytule. W wyniku realizacji wniosków podjętych przez uczestników - aktywistów SITG - które patronowało temu zjazdowi - wszystkich polskich geologów i górników, opracowane zostały programy intensyfikacji badań geologicznych węgla kamiennych i brunatnych, miedzi, siarki, krajowych złóż bituminów oraz innych minerałów.

Innym przykładem wszechstronnej aktywności Profesora Boreckiego była konferencja, którą zorganizowaliśmy w 1958 roku poświęcona "WPLYWOWI JAKOŚCI WĘGLA NA EFEKTY GOSPODARCZE KRAJU", której również przewodniczyłem. Późniejszy rozwój naukowy i techniczny tej specjalności górniczej doprowadził do systematycznego wzrostu wzbogacania węgla energetycznego i koksowego. Dzięki tej działalności górnictwo węglowe w należyty sposób wywiązało się w stosunku do swoich odbiorców, to jest ludności miast i wsi oraz gospodarki narodowej, uzyskując w 1974 roku w zakresie jakości węgla najlepsze rezultaty w powojennej Polsce.

Największy odbiorca węgla, tj. energetyka w oparciu o coraz lepszy węgiel oraz ogólny postęp techniczny zabezpieczała w pełni potrzeby energetyczne kraju. Późniejsze zaniedbania w zakresie jakości spowodowały znane trudności energetyczne kraju z wszystkimi tego skutkami dla gospodarki narodowej i dla ludności.

Wielokierunkowe zainteresowania i działalność nie przeszkadzały Profesorowi B o r e c k i e m u w stałym rozwijaniu wiedzy i tworzeniu wokół siebie grupy ludzi - szkoły naukowej podejmującej bardzo trudny i specjalistyczny obszar badań naukowych dotyczących eksploatacji węgla w szczególnie trudnych warunkach. Wielką zasługą Marcina B o r e c k i e g o było utworzenie szeregu specjalistycznych laboratoriów, które umożliwiły podjęcie szerokiego programu badań. Owocem tej szkoły jest między innymi opublikowana pod jego kierunkiem - niestety już po jego śmierci - praca zbiorowa pt.: "OCHRONA POWIERZCHNI PRZED SZKODAMI GÓRNICZYMI", w której prezentują swoje prace jego uczniowie i współpracownicy wymienionej już szkoły naukowej. Ich współpracę znamionowała zawsze - charakterystyczna dla Profesora - szczerłość a przede wszystkim życzliwość i bezpośredniość. Potrafił jednak Professor B o r e c k i być również bardzo zasadniczy i nieustępliwy, a szczególnie tam i wtedy gdy dochodziło do naruszania zasad górniczej dyscypliny, zarówno w działalności technicznej jak i w badaniach naukowych i wykorzystaniu efektów tych badań dla potrzeb zarządzania i sterowania działalnością górniczą.

Ta jego stanowczość wynikała również z dużej umiętności przewidywania skutków niewłaściwej gospodarki złożem. Ona spowodowała między innymi, że swoje specjalne zainteresowania skierował na badania mechaniki górotworu. Napisał na ten temat wiele cennych prac. Był współorganizatorem MIĘDZYNARODOWEGO BIURA MECHANIKI GÓROTWORU, którego do śmierci był przewodniczącym.

Górnicy którzy podobnie jak Marcin B o r e c k i - pracowali przed wojną w kopalniach oraz pokolenie, które pracowało w czasie okupacji i po wojnie przeżywało wielokrotnie dramaty załóg i rodzin górniczych jako rezultaty pożarów, tępań i zawałów. Walka z tymi zagrożeniami była pasją Marcina B o r e c k i e g o. W okresie Polski Ludowej wielkim nakładem sił i środków, wykorzystując talenty naukowe takich ludzi jak Profesor B o r e c k i byliśmy w stanie opanować te nieprzychylnie zagrożenia. W praktyce skończyliśmy w zasadzie z pożarami i zawałami, poprawiło się bezpieczeństwo i higiena pracy.

Powierzchnia niecki węglowej zaczęła zbliżać się do normalnych warunków. Najważniejsza dla przygotowań działalności ruchowej kopalń była możliwość ochrony frontów górniczych a tym samym ochrony powierzchni. W rezultacie pozwoliło to na zwiększenie wydobywania w dniu roboczym, na powrót do 7,5 godzinnego dnia pracy oraz ograniczenia nadgodzin i pracy w niedzielę. Niestety po odejściu Profesora B o r e c k i e g o oraz zmianie kierownictwa resortu nastąpiły trudne czasy dla kadry górniczej i dla górnictwa. Naciski na uzyskanie przyrostów wydobywania za wszelką cenę oraz brak poczucia odpowiedzialności ze strony szeregu decydujących osób spowodowały gwałtowny spadek stosowania podsadzki płynnej, co doprowadziło do znanej nam sytuacji, tj. wzrostu ilości pożarów, tępań, wzrostu zagrożenia powierzchni i ograniczenie frontu eksploatacyjnego. Może się ten pogląd nie podobać, ale zanik poczucia odpowiedzialności za przyszłość górnictwa oraz brak koniecznej cywilnej odwagi powodujące osłabienie działalności frontu naukowego a co za tym idzie i praktyki górniczej, szczególnie w dziedzinie podsadzki oraz ochrony powierzchni - mimo podejmowanych obecnie wysiłków - jest i długo jeszcze będzie podstawową przeszkodą w racjonalnym prowadzeniu działalności górniczej. Dla oddania sprawiedliwości należy wyrazić uznanie tym wszystkim, którzy podobnie jak Profesor B o r e c k i - tym naciskom nie ulegli.

Praca naukowa to przywilej uprawiania pięknej przygody umysłu, ale to również odpowiedzialność i wielki obowiązek. To obowiązek służenia prawdzie, tej miłej i tej niemiłej - mecenatowi nauki. Tylko prawda jako wynik dociekań naukowych jest uczciwym zwrotem nakładów ponoszonych przez społeczeństwo na rzecz nauki. I ta gorzka prawda - jako źródło naprawy błędów - ale także prawda jako źródło natchnienia i motywacji w pracy. Ten ciężki trud poszukiwania prawdy jest posłannictwem pracownika naukowego. Trzeba o tym ciągle przypominać, szczególnie w obecnym trudnym okresie odbudowy zaufania społeczeństwa do nauki, przezwyciężania kryzysu społecznego a przede wszystkim poszukiwania przez naukę racjonalnych rozwiązań dla usuwania przyczyn i skutków kryzysu gospodarczego. Bez takiego zrozumienia roli nauki trudne będzie wytyczenie dróg jej odnowy a wraz z nią odnowy gospodarki. Służebna rola nauki wobec państwa nie spełni się przez uleganie słabościom i ich usprawiedliwianiu lecz na ich odsłanianiu i szukaniu sposobów dla ich usunięcia. Na pracownikach nauki jako ludziach

o szerokiej wiedzy spoczywa tu ciężka powinność. Pracownicy naukowcy z uczelni, którzy równocześnie są nauczycielami, mają w tym zakresie szczególnie trudne zadania, gdyż odpowiedzialni są również moralnie za wychowanie i kształtowanie charakteru kadry inżynierskiej przemysłu. Tak pojmował sens i rolę nauki również Marcin Borecki, z którym wielokrotnie na te tematy rozmawiałem.

Wielki talent Marcina Boreckiego - wyraża się również oryginalnymi osiągnięciami w dziedzinie hydromechanizacji. Między innymi dzięki osiągnięciom Jego oraz zespołu współpracowników, projektantów i prowadzonym badaniom, w Chińskiej Republice Ludowej dzisiaj działają kopalnie całkowicie zhydromechanizowane.

Niestety upadek tej specjalności w ostatnich latach, jako skutek braku szacunku dla nauki w naszym kraju spowodował zastój i w tym zakresie.

Wspomnę tylko jeszcze o jednym poważnym problemie, któremu patronował od strony naukowej Profesor Borecki mianowicie o "KONCENTRACJI PRODUKCJI JAKO NOWEJ FORMIE NAUKOWEJ ORGANIZACJI PRACY". Pod tym wieloznaczeniowym hasłem uruchomiliśmy działalność badawczą, projektową i konstrukcyjną w zapleczu naukowo-technicznym resortu oraz szkoleniową i praktyczną w kopalniach. W efekcie w latach 1958-1974 cały przyrost wydobywania z 95 do 164 mln ton uzyskaliśmy przez wzrost wydajności bez zwiększenia liczebności załóg, pomimo wybudowania w tym czasie 16 nowych kopalń. Podkreślić należy wielkie zrozumienie problemu ze strony utalentowanych załóg górniczych.

Współzawodnictwo socjalistyczne ogarnęło dziesiątki tysięcy górników, techników i inżynierów z roku na rok uzyskiwano imponujące rezultaty. W owym czasie dzięki zrozumieniu, patriotyzmowi i obywatelskiej postawie braci górniczej, w pełni mogły się rozwijać talenty nowych uczonych i praktyków, wśród których na czele stał Marcin Borecki.

W 1964 roku Profesor Borecki wyraził zgodę na podjęcie koordynacji całości działalności naukowej w resorcie górnictwa jako V-ce Minister. Swoim doświadczeniem służył całemu polskiemu górnictwu.

Przewodniczył między innymi Międzyresortowej Komisji ds. Koordynacji Badań i Rozwoju w Górnictwie. Działalność tej Komisji pozwoliła na bardzo silne powiązanie prac badawczych i wdrożeniowych prowadzonych w różnych resortach w dziedzinie górnictwa, wymianę doświadczeń, wspólne podejmowanie prac konstrukcyjnych itp. W tym okresie zrodziły się między innymi decyzje koordynacji w skali kraju a nie tylko resortu prac badawczo-rozwojowych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie, automatyzacji i sterowania oraz wykorzystania surowców mineralnych.

Był to okres który nęcił polskiego górnictwa Profesor Bolesław Krupiński nazywał Złotym Wiekiem Polskiego Górnictwa.

Po roku 1974 Profesor, jak wielu mu podobnych w górnictwie węglowym, poświęca swój czas wyłącznie działalności badawczej i dydaktycznej. Oddalił się od bezpośredniego wpływu na politykę resortu oraz od praktycznej

nauki w pełni poświęcił się wychowaniu młodej kadry górniczej - inżynierów i naukowców. Był zawsze z młodzieżą, szczególnie wtedy kiedy go najbardziej potrzebowała w trudnym okresie 1980/81 r.

Należy z zadowoleniem podkreślić, że odnowa po IX Zjeździe oraz zrozumienie Wojewódzkich Władz Partyjnych spowodowały, że Marcin B o r e c k i mógł wrócić do ukochanego przez siebie Głównego Instytutu Górnictwa, któremu poświęcił wiele lat swojej owocnej pracy. Minister powołał go bowiem przy powszechnej akceptacji pracowników GIG - na przewodniczącego RADY NAUKOWEJ GŁÓWNEGO INSTYTUTU GÓRNICZWA. Miał skonkretyzowane plany i programy aby pomóc temu zasłużonemu Instytutowi. Ponownie zajął chwalebne miejsce w naszym górnictwie. Niestety śmierć zabrała go z górniczych szeregów.

Sylwetka mojego przyjaciela Profesora B o r e c k i e g o byłaby niepełna, gdybym nie wspomniał o jego pasji społecznika. Przez cały okres swojej aktywnej działalności zawodowej był również aktywnym działaczem Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa. Przez dłuższy okres czasu, jako jego V-ce prezes oddziaływał bezpośrednio na aktywną działalność całego Stowarzyszenia. Był również motorem licznych spotkań koleżeńskich, znany był z dobrego humoru i przywiązania do tradycji górniczej.

Jako wielki patriota swojego stanu ciągle doskonalił swój warsztat badawczy, uczył ciężkiej; solidnej pracy swoich współpracowników, sam nigdy się nie oszczędzając.

Uczył krytycznej postawy w dyskusji, ale również lojalności.

Był zwyczajnym człowiekiem mimo wielu wyjątkowych cech. W jego działalności i życiu jest miejsce dla wielu wzorców osobowości dla młodego pokolenia, które swój talent i swoją pracę chce poświęcić sprawie polskiego górnictwa.

Jan MITRĘGA

Czerwiec 1983 r.

WYKAZ PUBLIKACJI prof.zw. dr inż. Marcina BORECKIEGO

1. Kryteria współzawodnictwa. Przegląd Górniczy nr 2, 1949.
2. Pierwszoplanowe zadania w planie sześcioletnim przemysłu naftowego. Nafta nr 10-11, 1950.
3. Nowe wytyczne planu 6-letniego i ich realizacja. Nafta nr 8, 1950.
4. Rola postępu technicznego w realizacji planu 6-letniego. Nafta nr 9, 1950.
5. Osiągnięcia i doświadczenia pierwszego roku pracy według harmonogramu cykliczności. Przegląd Górniczy nr 12, 1951.
6. Prace naukowo-badawcze w służbie przemysłu węglowego. Przegląd Górniczy nr 5, 1952.
7. Udział Głównego Instytutu Górnictwa w realizacji planów produkcyjnych. Wiadomości Górnicze nr 5, 1952.
8. Przemysł węglowy ZSRR i jego osiągnięcia. Przegląd Górniczy nr 11, 1952.
9. Dwucykliczna skrócona organizacja pracy na ścianach zawałowych. Wygłoszono na Zjeździe Naukowym w AGH 1952 r. Dokumentacja GIG.
10. Wskazania Prezesa Rady Ministrów dla dozoru technicznego Przemysłu Węglowego. Przegląd Górniczy nr 2, 1953.
11. Praca górotworu i obudowy w wyrobiskach ścianowych. Przegląd Górniczy nr 5, 1953.
12. Urabialność węgla w Polskim Zagłębiu Węglowym. Praca zbiorowa. Prace GIG. Komunikat 118.
13. Metody obudowy i jej współpraca z górotworem. Dostosowanie systemów eksploatacji do mechanizacji w polskich kopalniach. PWT. Stalinogród, 1953.
14. Przeliczenie, kontrola wentylacji kopalń metodą przelicznika elektrycznego. Min. Górn. Stalinogród. 1953. Prace GIG. Seria A. Komunikat nr 146.
15. Wraz z A. Szczurowskim: Obciążenie i praca obudowy wyrobisk chodnikowych. Przegląd Górniczy nr 3, 1954.
16. Wraz z A. Szczurowskim: Głębokość a obudowa wyrobisk ścianowych. Referat na Zjazd Górniczy PAN i NOT. Stalinogród, 1954.
17. Naukowy Zjazd Górniczy. Przegląd Górniczy nr 5, 1954.
18. Górnicze instytuty naukowo-badawcze w 10-leciu. Gosp.Górn. 7-8, 1954.
19. Hydrauliczna eksploatacja w kopalniach ZSRR. Przegląd Górniczy nr 10, 1954.
20. Zakłady i Instytuty Głównego Instytutu Górnictwa. Przegląd Górniczy nr 12, 1954.
21. Warunki współpracy z górotworem i zasady obliczania obudowy ścianowej. Stalinogród, 1955. Prace GIG Seria A. Komunikat nr 175.
22. Dziesięciolecie Głównego Instytutu Górnictwa. Przegląd Górniczy nr 12, 1955.

23. Hydrauliczna eksploatacja złóż węglowych. Wiadomości Górnicze nr 12, 1955.
24. Wraz z A. Bilińskim: Badania ciśnień i ruchów górotworu w kopalniach K i D. Stalinogród 1955. Prace GIG. Seria A. Komunikat 176.
25. Współpraca z górotworem obudowy ścianowej. Drogi postępu w górnictwie. Zjazd Naukowo-Techniczny. Stalinogród, 1954. PWT. Warszawa 1956.
26. Niektóre zagadnienia hydraulicznej eksploatacji złóż węglowych. Przegląd Górniczy nr 5, 1956.
27. Nowe metody eksploatacji złóż węglowych. Hydromechanizacja. Przegląd Górniczy nr 7, 1956.
28. Wczoraj, dziś, jutro Głównego Instytutu Górnictwa. Kalendarz Górniczy, 1956.
29. Drogi kompleksowej mechanizacji w kopalniach Polski. Przegląd Górniczy nr 10, 1956.
30. Dziesięciolecie działalności Głównego Instytutu Górnictwa. Praca zbiorowa pod redakcją M. Boreckiego. Min. Górn. Węgl. Prace GIG. Komunikat nr 181. Stalinogród 1956. WGH.
31. Nowoczesne kierunki postępu technicznego w górnictwie. Biuletyn zagadnień Postępu Technicznego i Ekonomika Górnictwa II/1958.
32. Wraz z J. Huryszem: Podstawowe kierunki rozwoju techniki górniczej w Polskich kopalniach węgla. Referat zasadniczy Strony Polskiej na Konferencję Naukowo-Techniczną w Moskwie w 1958 r.
33. Wraz z J. Huryszem: Podstawowe zagadnienia i kierunki rozwoju mechanizacji i systemów wybierania w Polskich kopalniach węgla kamiennego. Przegląd Górniczy nr 5, 1958.
34. Wraz z R. Zachaczewskim: Kierunki stosowania hydromechanizacji wybierania w kopalniach węgla. 1958.
35. Wraz z T. Radowickim: Wysokociśnieniowy hydrauliczny transport węgla. Komunikat nr 226. Katowice 1958.
 -Wysokonapornyj gidrawliczeskij transport ugla. Ugletiechizdat, 1959.
 - High pressure water transport of coal. Translated from Polish. Praca w GIG. Komunikat nr 226. Katowice 1958.
 Published for the National Science Foundation and the Department of the Interior by Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej.
36. Wraz z T. Radowickim: Stojaki hydrauliczno-powietrze (typ. GIG-SHP) Biuletyn. GIG nr 1, 1958.
37. Wraz z M. Duczmalem: Stojaki wczesnopodporowe GIG-6 i GIG-7. Biuletyn GIG nr 3. 1958.
38. Das Hauptinstitut für Bergbau in Katowice. Główny Instytut Górnictwa w Katowicach. Bergbautechnik nr 9, 1959.
39. Wraz z T. Radowickim: Ciśnieniowy hydrotransport węgla dawkownikami systemu GIG. Przegląd Górniczy nr 10-11, 1959.
40. Wraz z innymi: Poradnik Górnika t. II. WGH 1959.

41. Transport hydrauliczny w kopalniach węgla kamiennego. Przegląd Górniczy nr 48, 1959.
42. Rozwój postępu technicznego w przemyśle węglowym w 15-leciu. Opracowanie dla Państwowej Rady Górnictwa. Katowice 1959.
43. Wraz z T. Radowickim: Wpływ ciśnieniowego hydrotransportu węgla na ekonomię produkcji górniczej. Zjazd Górniczy na temat "Intensyfikacja opłacalności kopalń". Katowice, 1960.
44. Wraz z M. Leżonem: Wpływ hydromechanizacji na strukturę i ekonomikę kopalń głębinowych. Zjazd Górniczy na temat "Intensyfikacja opłacalności kopalń". Katowice, 1960.
45. Wraz z A. Sałustowiczem: Travaux de recherches sur la mécanique des roches en Pologne. Conference Internationale sur les Pressions de Terrains, Paris 1960.
46. Stan oraz perspektywy rozwoju badań naukowych w zakresie technologii górniczej. Cz. I. Katowice 1961.
47. Wraz z A. Bilińskim: Investigations into Rock Pressure in Upper Silesian Collieries. Translated from Przegląd Górniczy nr 12, 1957. Published for the National Science Foundation and the Department of the Interior by Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej. Warszawa, Poland 1961.
48. Rozwój postępu technicznego. Przegląd Górniczy nr 3, 1960. Rozwój postępu technicznego w przemyśle węglowym w 15-leciu. Materiały z Prac Rady. Piętnastolecie Górnictwa Polski Ludowej. Wyd. Geol. z. 23 Seria A/5. Warszawa 1960.
49. Issledowanija fiziko-mechanizieskich swojstw porod prowadimyje w Gławnom Institutie Gornowo-Dieła. Referat na Zjazd w Lipsku 1960.
50. Wraz z M. Leżonem: Osnownyje technologiczeskije naprawlenija w projektirowaniu gidroszacht. Moskwa 1960. Prace SEW.
51. Wraz z A. Bilińskim: Messgeräte für Messungen des Gebirgsdrucks und der Gebirgsbewegungen angewandt im Untertagebetrieb polnischer Steinkohlengruben. Wydawnictwa IBG - Niemieckiej Akademii Nauk Berlin - (Dokumentacja GIG).
52. Wraz z J. Huryszem, K. Pawłowiczem, W. Strzeszewskim: Wstępna ocena ekonomiczna wyników osiągniętych przy strzelaniu metodą "M". Prace GIG s. D. 1961.
53. Wraz z Z. Zyzakiem: Neue Technik und Technologie im polnischen Steinkohlenbergbau. Zjazd Górniczy w Pradze 1961 pt. "Intensyfikacja opłacalności kopalń".
54. Problemy techniki eksploatacji złóż węglowych w pracach GIG. Przegląd Techniczny nr 48, 1961.
55. Wraz z T. Radowickim: Napornyj gidrotransport ugla pitatielami tipa GIG. Trudny nauczno-techniczeskij Konferenciji w Katowicach 1961. SEW 1962. Moskwa.

56. Wraz z R. Zachaczewskim: Problemy gidromechanizacji w polskich kamienougodolnych szachtach - Trudy nauczno-technicznej konferencji w Katowicach, 1961. SEW 1962 - Moskwa.
57. Wraz z A. Bilińskim, A. Kidybińskim: Osiadanie stropu i ciśnienie eksploatacyjne przy zwiększonej prędkości wybierania. Przegląd Górniczy nr 6, 1962.
58. Wraz z A. Bilińskim, A. Kidybińskim: Wpływ prędkości wybierania na zachowanie się górotworu i obudowy. Prace GIG Komunikat 301. Wyd. Śląsk. Katowice 1962.
59. Wraz z B. Bujokiem: Über die Möglichkeit einer Untersuchung der Spannungsverteilung in entstehender Kohle durch Messung an deren Oberflächen Gammestrahlung. Materiały posiedzenia II Grupy Rob. IBG w Budapeszcie w dn. 30.5-1.06.1962.
60. Wraz z T. Radowickim: Hydrauliczna obudowa krocząca systemu GIG-4 (studia i badania oraz charakterystyka rozwiązań). Prace GIG. Komunikat 308. Katowice 1962. Wyd. Śląsk. Górniczo-techniczna charakterystyka hydrauliczna obudowy kroczącej GIG-4. Przegląd Górniczy nr 10, 1962.
61. Wraz z R. Zachaczewskim: Rozwój hydromechanizacji w Polsce na tle dotychczasowych doświadczeń. GIG Katowice, 1962.
62. Informacja o działalności i pracach Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach (Polska). Referat Dyrektora Głównego Instytutu Górnictwa prof. M. Boreckiego na Konferencję Dyrektorów Naukowo-Badawczych w ramach ONZ. Warszawa styczeń 1962.
63. Wraz z R. Zachaczewskim: Międzynarodowa Konferencja Hydromechanizacji Krajów RWPG. GIG, Katowice 1962.
64. Przesłanki mechanicznego kierowania stropem w wyrobiskach ścianowych. III Krajowy Zjazd Górniczy na temat: Nauka i technika w walce o bezpieczeństwo pracy w górnictwie. Sekcja III. Referaty, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa. Katowice 1963.
65. Wraz z T. Radowickim: Hydrauliczna obudowa krocząca systemu GIG-III. Krajowy Zjazd Górniczy na temat: Nauka i technika w walce o bezpieczeństwo pracy w górnictwie. Katowice 1963. Sekcja VIII Referaty. Katowice 1963. Stowarz. Inżyn. i Techn. Górnictwa.
66. Wraz z M. Duczmalem, B. Zyską: Perspektywa obudowy górniczej na tle gospodarki materiałowej. Materiały na konferencję naukowo-techniczną na temat: Perspektywy gospodarki materiałowej w górnictwie. Katowice 1964. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa.
67. Wraz z E. Romanowiczem: Wyniki eksploatacji filarów ochronnych w polskim górnictwie węglowym. Referat na Międzynarodową Konferencję Górniczą w Rożnowie ČSRR (wyd. Konferencji) GIG. Katowice 1964.
68. Wraz z W. Sikorą: Międzynarodowe sympozjum na temat: Badania urabiania węgla i skał. Przegląd Górniczy 1964 nr 1.
69. Wraz z B. Krupińskim, J. Kolbe, J. Muszkietem: Przemysł węglowy Holandii. Przegląd Górniczy nr 4, 1964.

70. Informacja o działalności Komisji dla ustalenia metod eksploatacji w obrębie filarów ochronnych dla szybów, powołanej przy GIG zarządzeniem nr 108 Ministerstwa Górnictwa i Energetyki z 5.10.61. Przegląd Górniczy nr 3, 1964.
71. Wraz z M. Duczmalem, B. Zyską: Perspektywy gospodarki obudową górniczą. Materiały pokonferencyjne na temat: Gospodarka materiałowa w górnictwie. SITG. Katowice 1964.
72. Wraz z A. Kidybińskim: Nośność spągów pokładów węglowych. Przegląd Górniczy nr 3, 1964.
73. Wraz z T. Radowickim, B. Sawką, Z. Ratajskim, W. Zembokiem: Charakterystyka techniczna i eksploatacja ścianowych stojaków hydraulicznych typu GIG. Przegląd Górniczy nr 11, 1964.
74. Wraz z R. Romanowiczem, B. Skinderowiczem: Metody bezpiecznej eksploatacji w obrębie filarów ochronnych dla szybów. Przegląd Górniczy nr 9, 1964.
75. I inni: Systemy Eksploatacji Węgla Kamiennego. Monografia polskiego Górnictwa Węglowego. Wydawnictwo Śląsk 1964.
76. Wraz z E. Romanowiczem, S. Szpetkowskim, A. Tyrałą: Metody bezpiecznej eksploatacji filarów szybowych w górnictwie węglowym. Informator o pracach GIG nr 15. Wyd. Śląsk. Katowice 1965.
77. Wraz z J. Huryszem: Referat dla Państwowej Rady Górnictwa pt. Kierunki rozwoju postępu technicznego w przemyśle węglowym w okresie od 1965 r.
78. Kierunki badań i postępu technicznego w górnictwie. IV Krajowy Zjazd Górniczy. "Nowe Górnictwo". Przegląd Górniczy nr 5, 1965.
79. Perspektywy rozwoju techniki i badań naukowych w górnictwie. IV Krajowy Zjazd Górniczy na temat: Nowe górnictwo. Referaty, Katowice 1965. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa.
80. Badania i rozwój technologii w górnictwie węglowym. IV Międzynarodowy Kongres Górniczy. Londyn 12-17 lipca 1965. Wyd. SITG. Katowice 1966.
81. Wraz z R. Gocmanem, A. Kidybińskim: Światowe kierunki rozwoju aparatury pomiarowej do badania przejawów ciśnienia górotworu. Symposium Naukowe: Rozwój badań w zakresie nowych metod i aparatury pomiarowej w górnictwie podziemnym. Katowice czerwiec 1965.
82. Wraz z W. Michalewskim, E. Romanowiczem: Eksploatacja filarów ochronnych dla szybów. IV Krajowy Zjazd Górniczy na temat: Nowe górnictwo. Sekcja II, Technologia górnicza - eksploatacja. Referaty Katowice luty 1965. SITG.
83. Wraz z A. Lisowskim, L. Plutą: Kilka informacji o górniczych instytucjach Wielkiej Brytanii. Przegląd Górniczy nr 2, 1965.
84. Wraz z B. Krupińskim, J. Kolbem, T. Muszkietem: Przemysł węglowy Niemieckiej Republiki Federalnej. Przegląd Górniczy nr 5, 1965.
85. Wraz z M. Chudkiem. Badania modelowe. Ochrona powierzchni przed szkodami górniczymi. Wyd. Śląsk. 1980.

86. Geotechnika górnicza. Przegląd Górniczy nr 2, 1966.
87. Wraz z A. Bilińskim: Rate of face advance and its effect on face support parameters. Institut National de l'Industrie Charbonniere. Liège (Belgique). Conference Internationale, Liège 1963.
88. Wraz z R. Gocmanem, A. Kidybińskim: Messgeräte für gebirgsmechanische Untertageforschungen (Klassifikationsprojekt des Kataloges gebirgsmechanischer Messgeräte des Internationalen Büros für Gebirgsmechanik. Materiały IBG, Berlin (Dokumentacja GIG).
89. Wraz z R. Gocmanem, A. Kidybińskim: Światowe kierunki rozwoju aparatury pomiarowej do badania przejawów ciśnienia górotworu. Sympozjum Naukowe: Rozwój badań w zakresie nowych metod i aparatury pomiarowej w górnictwie podziemnym. SITG, Katowice 1965.
90. Wraz z A. Bilińskim, A. Kidybińskim: Eksperymentalne badania zjawisk zachodzących w górotworze. IV Krajowy Zjazd Górniczy. SITG, Katowice 1965.
91. Wraz z innymi: Zarys rozwoju techniki w przemyśle węglowym do roku 1980. Dokumentacja GIG.
92. Problemy rozwoju techniki i badań naukowych w górnictwie. Przegląd Techniczny nr 1, 1966.
93. Wraz z A. Kidybińskim: Warunki geotechniczne eksploatacji węgla z dużych głębokości. Przegląd Górniczy nr 5, 1966.
94. Wraz z zespołem Komisji Wybierania Filarów Szybowych: Ramowe wytyczne projektowania eksploatacji w filarach ochronnych dla szybów w pokładach małonachylonych i niezabudowanych. Wytyczne zatwierdzone przez Min. Górnictwa i Energetyki.
95. Wraz z Huryszem, J. Kolbem, J. Rabsztynem: Górnictwo węglowe w służbie Polski Ludowej.
96. Wraz z E. Mikułą: Problemy produkcji i wykorzystania podstawowych surowców i półfabrykatów. V Kongres Techników Polskich. Problemy Górnictwa. Sekcja VII. SITG, Katowice luty 1966.
97. Wraz z innymi: XX-lecie Głównego Instytutu Górnictwa. Wydawn.: Śląsk. 1965.
98. Wraz z J. Mitręgą: Zarys perspektywicznych kierunków w zakresie badań i nowej techniki w górnictwie węglowym. Przegląd Górniczy nr 4, 1967.
99. Wraz z E. Romanowiczem, S. Szpetkowskim, S. Tyrałą: Wyniki badań wpływów eksploatacji w filarze ochronnym dla szybu "Szymon" kop. Hałemba. Komunikat GIG nr 428. 1967.
100. Wraz z M. Chudkiem: Mechanika Górotworu. Skrypt Uczelniany. Politechnika Śląska. Gliwice 1968.
101. Wraz z J. Mitręgą: Zarys perspektywicznych kierunków w zakresie badań i nowej techniki w górnictwie węglowym. Przegląd Górniczy nr 4, 1967.

102. Spannungsmessungen im polnischen Bergbau. Grupa Robocza "Technika pomiarowa" Międzynarodowego Biura Mechaniki Górnotworu (IBG) 16-19.04. 1968 we Freibergu NRD. Materiały IBG-Berlin.
103. Wraz z A. Kidybińskim: Coal strength and bearing capacity of coal pillars. Materiały II Kongresu Międzynarodowego Stowarzyszenia Mechaniki Skał odbytego w dniach 21-26.09.1970 w Belgradzie.
104. Rozwój badań naukowych i zaplecza naukowo-badawczego w górnictwie światowym. IV Międzynarodowy Kongres Górniczy. Madryt 1970.
105. Wraz z J. Mitręgą: Nowe podstawy dla projektowania kopalń głębinowych o dużej koncentracji. Przegląd Górniczy.
106. Wraz z A. Osuchem, E. Mikułą: Rozwój nauki i techniki w polskim górnictwie węglowym w zakresie kompleksowej mechanizacji i automatyzacji produkcji. Międzynarodowy Kongres Górniczy. Madryt 1970.
107. Geologia i górnictwo na VII Kongres Techników Polskich. Przegląd Górniczy nr 3, 1972.
108. Wraz z innymi: Nauka w służbie Górnictwa. IV Międzynarodowy Kongres Górniczy w Madrycie. Wyd. SITG. Katowice 1971.
109. Zachowanie się skał w układach jednoosiowych obciążeń wysokociśnieniowych ze skrępowanym odkształceniem poprzecznym. Politechnika Śląska, ZN nr 321, Gliwice 1971.
110. Stan badań w dziedzinie fizycznych metod pomiarów w geotechnice górniczej. Międzynarodowe Biuro Mechaniki Górnotworu. Report of the Session, 23/26 maj 1972. Wyd. GIG. 1973.
111. Wraz z Z. Dabińskim: Obudowa zmechanizowana wyrobisk ścianowych. Wydawnictwo Śląsk. Katowice 1970.
112. Wraz z M. Chudkiem, Z. Szczepaniakiem: Projektowanie i zabezpieczenie górniczych obudów. Wyd. Śląsk. 1969.
113. Wraz z M. Chudkiem: Mechanika górotworu. Wydawnictwo Śląsk. 1972.
114. Wraz z innymi: Górnictwo węglowe w Polsce Ludowej 1945-1969 r. SITG Katowice 1972.
115. Problemy rozwoju technologii górniczej na dużych głębokościach. ZN Politechniki Śląskiej s. Górnictwo.
116. Wraz z A. Marcinkiewiczem: Cybernetyczny system sterowania i zarządzania działalnością kopalni. Przegląd Górniczy 7/8, 1972.
117. Wraz z T. Laskowskim, A. Marcinkiewiczem: Modern management methods education and improvement. Mining Congress, Bucharest 1972.
118. Podstawowe kryteria stateczności wyrobisk kapitałnych. Międzynarodowe Sympozjum pt. "Ochrona przed zawałami skał. Katowice 1973.
119. Wraz z M. Chudkiem, W. Olszowskim, A. Pachem: Problemy obudowy wyrobisk górniczych w pokładach tąpących, Komitet Górnictwa PAN. Problemy Geomechaniki i Tąpań, Kraków III/1972.
120. 25-lecie współpracy polsko-radzieckiej w dziedzinie górnictwa węglowego. Przegląd Górniczy nr 5, 1973.

121. State of investigations in the field of physical measuring methods in the rock mechanics. Proceedings of the 1st Plenary Scientific Session of the International Bureau of Rock Mechanics, Katowice 1972.
122. Behaviour of rock under high pressure uniaxial loadings with hampered transversal strains. Proceedings of the 1st Plenary Scientific Session of the International Bureau of Rock Mechanics, Katowice 1972.
123. Wraz z M. Chudkiem: Mechanika górotworu. Poradnik Górnika t. 2. Wydanie 2 Śląsk. Katowice 1975.
124. Problems of interaction of supports and rock masses in dynamic conditions of rock strain. Proceedings of the 2nd Plenary Scientific Session of the International Bureau of Rock Mechanics, Katowice 1973.
125. Wraz z M. Chudkiem, W. Olszowskim: Zakres problematyki naukowo-badawczej reprezentowanej w Instytucie Projektowania, Budowy Kopalń i Ochrony Powierzchni. ZN Politechniki Śląskiej s. Górnictwo z.55 Gliwice 1973.
126. Wraz z M. Chudkiem: Ocena stanu istniejących wyrobisk kapitalnych kopalni Borynia poziom 713 m oraz wytyczne dla zapewnienia wymaganej stateczności tych wyrobisk. Budownictwo Górnicze nr 4, 1974.
127. Wraz z M. Chudkiem, J. Ledwoniem: Stateczność ścianki cylindrycznej obudowy szybowej. Przegląd Górniczy nr 1, 1975.
128. Wraz z M. Chudkiem, J. Zychem. Eksploatacja w filarach ochronnych dla szybów. Ochrona powierzchni przed uszkodzeniami górniczymi. Wyd. Śląsk 1980.
129. Podstawowe modele mechaniczne współpracy górotwór - obudowa kapitalnych wyrobisk górniczych w warunkach ciśnienia deformacyjnych. ZN Politechnika Śląska s. Górnictwo z. 71, 1976.
130. Wraz z M. Chudkiem, A. Pachem: Some problems of determining the load-carrying capacity of the mechanised support of longwall faces driven with roof caving under compact roofs. Proceedings of the 4th Plenary Scientific Session of the International Bureau of Rock Mechanics, Ostrava 1976.
131. Wraz z M. Chudkiem, A. Pachem: Niektóre problemy poboru soprotywnienia mechanizowanej krepki v lavach otrabotyvaemych s obruseniem pod krepkoj krovlej. (Katowice: GIG) 16/12, 1976.
132. Wraz z M. Chudkiem, St. Małozzewskim, Z. Szczepaniakiem: Konstrukcja i projektowanie segmentowej obudowy żelbetowej. Projekty Problemy Budownictwo Węglowe nr 3, 1976.
133. Wraz z M. Chudkiem, J. Zychem: Verfahren zur Geringhaltung der durch bergmännischen Abbau erscheinenden Gebirgs- und Tagesflächenverfassung. III Internationales Symposium für Markscheidewesen 28 Juni bis Juli 1976 r. Montanuniversitet Leoben.
134. Wraz z M. Kwaśniewskim, S. Oleksym: Die gefahrlose Abbauteufe bei der Hereingewinnung eines Flözes im Schachtschutzpfeiler mit Hinsicht auf den Schutz des Schachtrohres im Bereich wasserhöffiger Schichten. III. Internationale Symposium für Markscheidewesen, 2 Band, 333, Leoben 1976.

135. Wraz z innymi: Katalog obudów wyrobisk górniczych cz. I. SIiTG. Katowice 1976 r.
136. Prognozowanie naturalnej skłonności ugięcia k górnym udarom na podstawie badań reologicznych własności.
Proceedings of the 4th Plenary Scientific Session of the International Bureau of Rock Mechanics, Katowice 1977.
137. Wraz z M. Chudkiem, J. Zychem, K. Podgórskim, Z. Szczepaniakiem: Podstawy analityczne i górniczo-techniczne bezfilarowego wybierania złoża przy założeniu minimalizacji wpływów na obiekty chronione w górotworze i na powierzchni w warunkach głębokich kopalni. ZN Politechniki Śląskiej s. Górniczo z. 77 Gliwice 1977.
138. Wraz z M. Chudkiem, J. Boryczko, R. Majchrzakiem: Baza materiałowa oraz możliwości wykorzystania spoiw fosfogipsowych w budownictwie górniczym dla celów wypełniania i uszczelniania. W monografii Nowoczesne technologie w budownictwie górniczym ZBG Kokotek k/Lublińca 1978.
139. Wraz z M. Chudkiem, K. Podgórskim, Z. Szczepaniakiem: Kierunki zabezpieczenia obudowy szybowej w warunkach eksploatacji filara szybowego. W monografii Nowoczesne technologie w budownictwie górniczym ZBG Kokotek k/Lublińca 1978.
140. Wraz z S. Oleksym, J. Pachą: Aproksymacja krzywych pełzania skał jako ośrodka dziedzicznego o modelu całkowym. Prace Naukowe Instytutu Geotechniki Politechniki Wrocławskiej nr 26, 1978.
141. Wraz z innymi pod redakcją prof. K.F. Sapickiego i prof. M. Chudka: Ochrona przyrody w Donieckom i Wierchniesielezskom ugodnych basseinach. Moskwa, Niedra 1979.
142. Wraz z M. Kwaśniewskim, S. Oleksym: Ciężnienie deformacyjne górotworu jako ośrodka reologicznego dziedzicznego na obudowę wyrobiska korytarzowego. ZN Politechniki Śląskiej s. Górniczo z. 96, Gliwice 1979.
143. Mechanika budowli podziemnych. Skrypt Politechniki Śląskiej, nr 904 Gliwice, 1980.
144. Wraz z M. Chudkiem, T. Lubiną: Einfluss geologischer und bergbaulicher Faktoren auf die Verschiebungen und Verformungen der Tagesoberfläche über Abbau in grossen Teufen. Berg- und Hüttenmännischer Tag Berakademie Freiberg. Referat Heft A. 1980.
145. Wraz z M. Chudkiem, K. Podgórskim, Z. Szczepaniakiem, J. Strasiem: Projektowanie wlotów podszybi w warunkach deformacyjnych ciężarów górotworu. W monografii: Technologia i mechanizacja górotworu. Kokotek k/Lublińca 1980.
146. Wraz z M. Kwaśniewskim, S. Oleksym: Wpływ stopnia anizotropii sprężystej górotworu transwersalnie izotropowego na rozkład i wielkość naprężeń wokół chodnika. Prace Naukowe Instytutu Geotechniki Politechniki Wrocławskiej nr 31, 1980.

147. Wraz z M. Kwaśniewskim, S. Oleksym: Wyznaczanie wielkości filara chroniącego szyb w funkcji dopuszczalnych odkształceń betonu obudowy. W materiałach konferencyjnych: Metody wyznaczania i eksploatacji filarów ochronnych. Komisja Ochrony Terenów Górniczych PAN, Katowice-Gliwice 1980-1981.
148. Wraz z T. Lubiną, J. Zychem: Wpływ eksploatacji na górotwór i powierchnię terenu z uwzględnieniem głębokości eksploatacji. Materiały konferencji naukowej pt. Metody wyznaczania i eksploatacji filarów ochronnych. Gliwice 1980.
149. Wraz z M. Kwaśniewskim: Przemieszczenia i ciśnienie deformacyjne na obudowę chodnika w lepkosprężystym górotworze transwersalnie izotropowym. W monografii: Wybrane problemy geomechaniki i budownictwa górniczego oraz eksploatacji złóż na dużych głębokościach. Komisja Górnicza PAN, Oddział Katowice, 1981.
150. Wraz z M. Kwaśniewskim, S. Oleksym: Wpływ stopnia anizotropii sprężystości górotworu transwersalnie izotropowego oraz nachylenia warstw skalnych na rozkład i wielkość naprężeń wokół szybu. W monografii: Wybrane problemy geomechaniki i budownictwa górniczego oraz eksploatacji złóż na dużych głębokościach. Komisja Górnicza PAN, Oddział Katowice, 1981.
151. Wraz z M. Kwaśniewskim: Experimental and analytical studies on compressive strength of anisotropic rocks. Proceedings of the 7th Plenary Scientific Session of the International Bureau of Rock Mechanics, Katowice 1981.
152. Wraz z M. Lewickim, St. Wojciechowskim, R. Żylińskim: Empiryczna metoda prognozowania wielkości deformacji wyrobisk korytarzowych zlokalizowanych na dużych głębokościach. W monografii: Wybrane problemy geomechaniki i budownictwa górniczego oraz eksploatacji złóż na dużych głębokościach. Komisja Górnictwa PAN, Oddział Katowice, 1981.
153. Realizacja i wyniki badań w problemie resortowym MGIE pt.: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach". W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice 1982.
154. Wraz z M. Kwaśniewskim, S. Oleksym, Z. Berszakiewiczem, J. Pachą: Odkształceniowe i wytrzymałościowe własności pewnego piaskowca JASTRZĘBIE w warunkach konwencjonalnego trójosiowego ściskania. W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice 1982.
155. Wraz z M. Kwaśniewskim, S. Oleksym: Badania nad pełzaniem dolnorudzkich i górnosiódłowych skał karbońskich z kopalni Jastrzębie. W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice 1982.

156. Wraz z M. Kwaśniewskim, S. Oleksym, J. Pachą: Badania nad mechanicznymi, strukturalno-fizycznymi i petrograficznymi własnościami dolnorudzkich i górnosiódłowych skał karbońskich z kopalni Jastrzębie. W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice 1982.
157. Wraz z M. Kwaśniewskim: Metody analityczne obliczania ciśnienia deformacyjnego oraz przemieszczeń lepkosprężystego górotworu izotropowego w sąsiedztwie wyrobisk korytarzowych na dużych głębokościach. W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice 1982.
158. Wraz z M. Kwaśniewskim: Wpływ stopnia anizotropii sprężystości oraz kąta nachylenia warstw skalnych górotworu transwersalnie izotropowego na rozkład i wielkość naprężeń i przemieszczeń w sąsiedztwie korytarzowych wyrobisk górniczych. W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice 1982.
159. Wraz z M. Kwaśniewskim: Stałe sprężystości transwersalnie izotropowych skał karbońskich z kopalń Jastrzębie i Moszczenica. W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice, 1982.
160. Wraz z M. Lewickim, St. Wojciechowskim, R. Żylińskim: Empiryczno-analityczna metoda określania parametrów współdziałania górotworu z obudową wyrobisk kapitalnych lokalizowanych na głębokich horyzontach eksploatacyjnych. W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice 1982.
161. Wraz z T. Lubiną, J. Zychem: Wyniki badań wpływów eksploatacji górniczej na górotwór i powierzchnię terenu z uwzględnieniem głębokości eksploatacji. W monografii: Metody i środki eksploatacji na dużych głębokościach - Wybrane zagadnienia. Politechnika Śląska, Gliwice 1982.
162. Wraz z M. Kwaśniewskim: Eksperymentalne i analityczne badania nad wytrzymałością skał anizotropowych na ściskanie. Archiwum Górnictwa, t. 27, z. 4, 1982.